

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 6498

Tarih : 23.07.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

14891

Aşağıda sıralamış bulunduğum sorularımın *İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim

Zülküf UÇAR
Van Milletvekili

Mevcut pozitif hukuk normları ile sınırları açıkça çizilen “Kolluk güçlerinin durdurma, kimlik sorma ve arama yetkisi” temel hürriyetlerle ilişkili olduğu için dar yorumlanması zorunlu olan bir yetki niteliği taşımaktadır. Aksi halde, yurttaşların günlük yaşamını etkileyebilecek ve temel hak ve özgürlüklerini engelleyebilecek bir yetki olarak kötü kullanılma tehlikesini ihtiva etmektedir. Bu sebeple, bahsi edilen yetki aralıksız bir şekilde bakanlık denetimi ve kontrolü altında tutulması gereken bir yetki durumundadır. Nitekim denetim dışında bırakıldığı anda kolluk gücünün bu yetkiyi hukuki çerçevenin dışına taşıyacağı güncel birçok örnekle tecrübe edilmektedir.

Mevzuatta kolluk güçlerinin kişileri ve araçları durdurma yetkisi;

“Bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek,

Suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek,

Hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek,

Kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek” şartlarından en az birinin varlığına bağlanmıştır. Bu şartların yanında, durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için makul bir sebebin bulunması gerekir. Süreklilik arz edecek, fiilî durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işlemi yapılması mümkün değildir.

Birçok yerde, şehir merkezlerinde görüldüğü gibi şehirlerarası yollarda ise; Şırnak, Hakkari, Mardin, Van, Diyarbakır, Siirt, Bitlis, Ağrı başta olmak üzere Kürtlerin yaşadığı şehirlerde sıklıkla kurulan arama ve durdurma noktaları yurttaşların hayatını adeta felç etmektedir. Kimi yerlerde kısa aralıklarla defalarca araç durdurma ve kimlik kontrolü yapma uygulaması yüzünden uzun araç kuyrukları oluşmakta, yurttaşlara herhangi bir bilgi verilmeksizin hukuka aykırı araç ve üst aramaları gerçekleştirilmekte, yurttaşların itirazları üzerine kötü muamele ve işkence olayları yaşanmaktadır.

Aynı durumlar Van’da da oldukça sık ve yoğun ihlallerle yaşanmaktadır. Bu yönlü birçok şikayet yurttaşlar tarafından tarafımıza iletilmekte ve çözüm bulunması istenmektedir. Araç durdurma uygulamalarının geldiği ihlal düzeyini somutlaştırmak adına bir örnek vermek gerekirse; Van şehir merkezi ile Erciş ilçesine bağlı Çelebibağı mahallesi arasındaki 100 kilometrelik yol boyunca 5 durdurma noktası kurulmuş olup yurttaşlar bu sebeplerden dolayı bir saatlik yolu bazen iki-üç saatte gidebilmektedir.

Bu bağlamda;

1. Anılan araç durdurma ve kimlik sorma faaliyetlerinin Şırnak, Hakkari, Mardin, Van, Diyarbakır, Siirt, Bitlis, Ağrı başta olmak üzere Kürtlerin yaşadığı şehirlerde yoğunlaşması hangi sebebe dayanmaktadır?
2. Bu illerde kurulan durdurma ve kimlik sorma noktalarının sayısı kaçtır?
3. Van ilinin genelinde kurulan durdurma noktası sayısı kaçtır? Bu noktaların ilçelerdeki sayısı kaçtır?
4. Durdurma ve kimlik sorma işlemlerinin geçici niteliği karşısında söz konusu noktalardaki sürekli durdurma ve kimlik sorma işleminin sebebi nedir? Bu uygulamanın sonlandırılması için öngörülen süre nedir?
5. Kurulan noktalarda mevzuatla öngörülen şartlar dikkate alınmış mıdır?
6. Anılan durdurma ve kimlik sorma uygulamalarında kolluk gücünün yurttaşlara yönelik muamelesinin hukuka uygunluğu denetlenmekte midir?
7. Bu uygulamanın sonlanması için bakanlığınıza ve mülki idari birimlere yapılmış başvuru sayısı kaçtır? Bu başvurular hangi gerekçelere dayandırılmıştır? Anılı başvuruların akıbeti nedir?
8. Durdurulan araçlar, kanun ve yönetmeliğe aykırı bir şekilde aranmakta, kolluk keyfi bir şekilde aracın dışardan bakıldığında görünmeyen kısımlarını aramakta, yurttaşların üstünü detaylı armaya tabi tutmakta ve yetkili makamların kararı olmaksızın adli arama gerçekleştirmektedir. Bu hukuksuz uygulamaya karşı bakanlığınızca yurttaşları koruyacak herhangi bir tedbir alınması planlanmakta mıdır?